

Tervetuloa juuri avattavaan, Vantaan kaupunginmuseon uuteen kulttuuriympäristönäyttelyyn,
Kaupunki ilman identiteettiä?

Tämän näyttelyn kysyvä nimi on saanut ideansa vantaalaistaustaisen duon, Kalevauva.fi:n, ”Vantaa” nimisestä kappaleesta. Kappaleen kertosäkeessä lauletaan: ”Vantaa, Vantaa, kaupunki ilman identiteettiä”.

Yhtyeen tavaramerkkinä on se, että he tekevät kappaleensa sanoitukset huumoriotteella Vauva.fi -sivuston keskusteluista, niiden usein nimettömistä kommentteista.

Mutta onko näin, onko tämä todellakin kaupunki ilman identiteettiä, vai mistä tällainen ajatus netin keskustelupalstan kommenttikentissä kumpuaa?

(Keskimäinen maalipurkkikuvio & polaroidkuvat)

Esimerkiksi tämän laulun väitteestä on keskusteltu monissa työpajoissa ja tapahtumissa kaupunkilaisten kanssa, kun viimeisten kolmen vuoden aikana on tehty Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset -nimistä hanketta.

Lähes 3000 vantaalaista kertoi heille tärkeistä paikoista ja vantaalaisuudesta.

Kaupungin työntekijöiden ja asukkaiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta määriteltiin, miten ja millaista kulttuuriympäristötyötä Vantaalla tehdään tulevaisuudessa.

Vantaalle valmisteltiin ensimmäinen kulttuuriympäristöohjelma.

Museon näyttelytilat koostuvat kaupunkilaisten ajatuksista vantaalaisuudesta ja tästä kotikaupungistaan.

Siitä, millaisessa kaupungissa he haluaavat elää.

(Ensimmäinen maalipurkkikuvio & polaroidkuvat sen ympärillä)

Näkemyksiä kauniista ja toimivasta kaupunkikuvasta on varmasti yhtä monta kuin tulkitsijoitakin.

Kohde voi katsojasta riippuen olla ruma tai kaunis, häpeäpilkku tai ylpeydenaihe.

Esimerkiksi yhden mielestä lähion elementtitalot ovat ankeita, toinen taas arvostaa niiden selkeälinjaisuutta.

Myös tunnesiteet ja itselle tärkeät elämäntapahtumat jättävät muistoja eri paikkoihin, ja sitä myötä ne vaikuttavat eri ihmisten kokemiin erilaisiin tuntemuksiin ja mielipiteisiin samoistakin paikoista.

(Oikealla kolmantena oleva maalipurkkikuvio & polaroidit)

Vantaan uusissa kulttuuriympäristölinjauksissa visiona on, että vantaalaiset kulttuuriympäristöt ovat rakkaita ja rikkaita. Rakkaat kulttuuriympäristöt ovat sellaisia, joita jokainenvantaalainen voi esitellä ylpeydellä.

Hyvin hoidetut kulttuuriympäristöt vaikuttavat niin, että kaupunkia pidetään hyvänä asuinpaikkana ja sinne halutaan muuttaa kauempaakin.

Rikkaissakulttuuriympäristöissä näkyväjällisesti, toiminnallisesti ja tyyllisesti erilaiset rakennukset ja maisemat.

(ASEMARAKENNUS)

Tämä rakennus missä nyt parhaillaan ollaan, Vantaan kaupunginmuseo eli Tikkurilan vanha asema, on yksi Vantaan vanhimpia rakennuksia. Samalla tämä on valtakunnallisesti merkittävä rakennuskohde ja tämän näyttelyn tärkein näyttelyesine itsessään.

Tämä asema on Suomen vanhin edelleen olemassa oleva kivinen asema, tämä on ollut tässä paikallaan aina siitä lähtien kun Suomen ensimmäinen rautatie Helsingistä Hämeenlinnaan avattiin 158 vuotta sitten, eli vuonna 1862. Silloin oli valmis myös tämä asema.

Aikanaan tämä asemarakennus oli seudun korkein ja komein rakennus. Silloisen Helsingin pitäjän alueella ei vielä ollut muita kolmikerroksisia rakennuksia, tiili rakennusmateriaalina oli myös harvinaisuus.

Arkkitehti Carl Edelfelt suunnitteli tähän ensimmäiseen kerrokseen junamatkustajien odotushuoneet ja aseman konttorin. Toinen kerros oli asemapäällikön perheen virka-asunto ja kolmannessa kerroksessa oli asuntoja muulle aseman työväelle perheineen.

Asemakäytössä tämä rakennus oli aina vuoteen 1978, jolloin Tikkurilaan valmistui uusi asema. Sitä asemaa ei ole, vaan se hävisi Tikkurilan katukuvasta kun se purettiin pois nykyisen Tikkurilan asemakeskuksen, Dixin rakentamisen tieltä jokunen vuosi sitten.

Museo on esimerkki merkittävästä rakennuksesta, jonka ulkomuoto on säilytetty alkuperäisenä, vaikka käyttötarkoitus on muuttunut.

Kaupunki on jatkuvassa muutoksessa. Uutta rakennetaan, minkä vuoksi jotakin vanhaa pitää välillä purkaa. Monia katukuvaan olennaisesti kuuluneita rakennuksia on myös hävinnyt. Kun talo puretaan, jäljelle jää monenlaista: erilaista rakennusjätettä, betoni- ja tiilimurskaa, laudankappaleita, putkia, johtoja.

Tässä **purkutavarakasassa** on myös muistoja asukkaiden elämästä. Nämä ovat puretuista tai remontoituista rakennuksista talteen otettuja esineitä.

- Kivistöä kutsuttiin ”lamppukyläksi” 1950-luvulla, jolloin sen 216:ssa taloudessa ei vielä ollut sähköjä. Kyläkaupassa myytiin lamppuöljyä ja öljylamppuja.
- Sähköverkko on ostettu -60-luvulla Veljekset Salomaa liikkeestä, joka sijaitsi Tikkurilan Miljoonatalossa. Se purettiin 1982 ja se paikalle rakennettiin kauppakeskus Tikkuri.
- Myös rakentajat ovat kaikkina aikoina jättäneet omia puumerkkejään tai jotain muistoja itsestään rakennuksiin. Lattialauta on täältä asemarakennuksesta, se löytyi peruskorjauksen yhteydessä. Siinä lukee ”lattian on tehty 3/10 1935. Tekijät ovat Nestori Mäkelä ja Lauri Toivola Helsinki”.
- Tikkurilan kirkon peruskiveen 1955 muurattiin asiakirjasylinteri, jossa oli rakentamisen aikaisia asiakirjoja ja kolikoita. Se löydettiin kirkon purkamisen yhteydessä, ennekuin uutta kirkkoa alettiin rakentaa.

(Liikennemerkkin luona)

Kaikkea kulttuuriympäristöä ei voida säilyttää.

Museon rakennustutkijoiden tehtävänä on selvittää, minkälaisia arvoja vantaalaisissa rakennuksissa on.

Arvoja voi olla monenlaisia, kuten rakennuksen ikä ja ulkonäkö, mutta myös harvinaisuus tai tyypillisuus jollekin alueelle tai aikakaudelle. Suojeltavaksi valitaan tärkeimmät kohteet.

Kulttuuriympäristön säilyttäminen ja arvottaminen perustuvat eri lakeihin ja tutkimuksiin.

Rakennussuojelukysymykset eivät ole koskaan yksiselitteisiä tai mustavalkoisia.

Yleisimmin kulttuuriympäristöön liittyvien keskustelujen ja kiistojen aiheena on raha.

Kuinka paljon kohteen kunnostaminen ja suojeleminen maksaa?
Kenen rahapussista lasku hoidetaan?

Rakennusten ylläpidolla ja korjauksilla on hintalappunsa, mutta säilyttämisellä on myös arvoja, joita ei voi mitata rahassa.

Mikäli kohde puretaan, sitä ei saada enää koskaan takaisin.

Kaupungin muutos ei pysähdy. Osa asukkaista mukautuu muutokseen, mutta monilla kasvaa myös huoli oman asuinpaikkansa puolesta.

Myös maan alla ja maakerroksissa on jälkiä menneiden aikojen ihmisten elämästä.

Arkeologi etsii tällaisia jäännöksiä vanhoista asuinpaikoista.

Vantaalta on löydetty noin kahdeksankymmentä kivikauden aikaista kyläpaikkaa.

Täällä voi olla tuhansia vuosia sitten eläneiden ihmisten kylä ja moderni ostoskeskus vierekkäin.

(vitriinien esineet)

Vaikka esihistoriallisesta elämästä ei ole säilynyt rakennuksia, niin maakerrokseen on jäänyt kyllä merkkejä niistä ja paljon esineitä.

Täällä vitriinissä on esillä kivikautinen vasarakirves ja savi-idoleita, eräälaisia ihmisen tai eläimen hahmoja muistuttavia saviesineitä.

Ihmiset olivat aktiivisia liikkumaan jo tuhansia vuosia sitten, esimerkiksi Baltiasta tuotiin tänne meripihkaa.

Keskiaikaisen kauppiaan Keski-Euroopasta tuomia esineitä on löydetty Vantaanlaaksossa sijaitsevilta Mårtensbyn kaivauksilta. Partamiehen kannu on valmistettu 1500-lla Keski-Euroopassa. Tällaisia

partamiehenkannun palasia on myös löytynyt Kirkonkylästä. Kivisaviastiat olivat aikansa huippumuotoilua ja haluttua tavaraa.

Suurennuslasin alla on valkosavesta valmistettuja liitupiippuja. Niitä tuotiin 1600-lta lähtien Hollannissa tai Englannista, ennenkuin Helsinkiin perustettiin oma piipputehdas 1700-luvun puolivälissä. Liitupiiput ja etenkin niiden katkelmat ovat hyvin yleinen löytö arkeologisilla kohteilla ja myös Vantaalta on Kirkonkylän pappilan ja Mårtensbyn Lillaksen arkeologisilta kaivauksilta löytynyt useita piipun katkelmia.

Vantaalla on pitkä historia.

Nykyisen Vantaan alueella on asunut ihmisiä yli 9000 vuoden ajan. Viimeisimmän jääkauden jälkeen maa nousi merestä ja nykyisen Vantaan alueelle syntyi saaristo. Metsästykselle ja kalastukselle suotuisa merenranta houkutteli alueelle ihmisiä eri puolilta Eurooppaa.

Vantaa, entisiltä nimiltään Helsingin pitäjä ja maalaiskunta, oli pitkään 1800-luvulle maaseutua. Täällä oli maatiloja ja useita kartanoita. Sitten tuli rautatie ja sen myötä teollisuutta. Ratojen varsille rakentui asuinalueita ja tänne suuntautui muuttoliikettä.

Etenkin 1900-luvun puolivälin jälkeen kaupunki alkoi todella kasvaa nopeasti. Tänne muutettiin sekä Helsingistä että muualta Suomesta, tänne tultiin töihin. Voidaan puhua suuresta muuttoaallostaa alueelle. Vanhojen kulttuurimaisemien ja keskiaikaisten kyläpaikkojen kylkeen kasvoi tiiviitä pientaloalueita ja korkeita kerrostalolähiöitä, lentokenttä ja moottoritiet. Tänäpä ne ovat näkyvintä ja arkisinta kulttuuriympäristöä.

(Lentokoneen pienoismalli katossa)

Ilmailu kuuluu olennaisesti Vantaan äänimaisemaan.

Ja on kuulunut jo siitä lähtien kun Malmin lentokenttä rakennettiin tänne maaliskunnan alueelle 1936 (kun odotettiin vuoden 1940 olympialaisia) ja sitten kun Seutulan lentokenttä ((nyk. Helsinki-Vantaa) valmistui 1952 toteutuneisiin Helsingin Olympialaisiin Pienoismalli DC 8 62 on täällä lainassa Suomen Ilmailumuseosta.

(HUONE 3

Ihastuttava, vihasuttava kulttuuriympäristö -dokumentti)

Näyttelyssä kuuluu vantaalaisten asukkaiden oma ääni monissa kohdin. Täällä voi katsoa useampia dokumenttielokuvia joissa kaupunkilaiset kertovat omia ajatuksiaan tästä kaupungista.

(3. huoneen kylttiseinä)

Ihmiset muistelevat rakkaita rakennuksia ja maisemia, vaikka niitä ei olisi ollut olemassa enää pitkiin aikoihin.

Monet muistavat M-junan kyltit, kun M-juna kulki Helsingistä Länsi-Vantaalle 1975 alkaen, aina siihen asti kunnes Kehärata saatiin vuonna 2015.

(2.kerros)

Kaupunki ilman identiteettiä? -dokumentti

Vantaata on luonnehdittu niin, että täällä ollaan "Sopivasti landella ja kaupungissa". Monet arvostavat luontoa, sitä ettei mistään ole pitkä matka puistoon, metsään tai pellolle.

(Vitriinit)

Nämä puukaarivitriinit on tehty tämän vanha aseman vanhoista, ikkunaremontin yhteydessä vaihdetuista ikkunanpökistä.

Vitriinissä on monien tunnistamia värikkäitä asuja menneiden vuosikymmenten katukuvasta. Punainen tikkitakki ja shortsit ovat Tikkurilan Silkissä Finn Marinin valmistamia vaatteita. 1960- ja -70-luvuilla valmistettiin näitä lämpöpukuja, sinisen, keltaisen ja ruskean sävyissä. Näiden materiaalina käytettiin erikoiskäsiteltyä kevyttä laskuvarjokangasta. Niitä markkinoitiin ulkomaita myöten. Asut olivat niin yleisiä ja suosittuja, että niitä nimitettiin "Tikkurilan kansallispuvuiksi".

Samana vuonna kun rautatie rakennettiin 1862, radan toiselle puolen, Tikkurilankosken myllyn yhteyteen perustettiin öljynpuristamo, mistä alkoi nykyisen Tikkurila Oyj:n historia.

Kirkkaansininen, sateenkaarikuviainen tuulipuku on vuodelta 1990. Se oli asiakaslahja ja sitä jaettiin myös henkilöstölle. Katukuvassa näitä kutsuttiin humoristisesti smurffipuvuiksi.

(huone 5 Elävät valokuvissa)

Tässä näyttelyssä näkyy ja kuuluu eri ikäisten kaupunkilaisten ajatukset ja mielipiteet omasta kotikaupungista.

Kuten kaupunki, myös identiteetti muovautuu jatkuvasti. Näin kokemus Vantaasta ja vantaalaisuudesta voi vaihdella ajan mittaan.

Jollekulle Vantaa on tuntunut kodilta aina, ensihetkestä lähtien. Myös moni jo kauan sitten täältä pois muuttanut voi kokea edelleen olevansa vantaalainen.

Vantaalla syntyneiden kuulee monesti puhuvan siitä, että he tuntevat ylpeyttä vantaalaisuudestaan.

Joillekin vantaalaisuutta on myös se, että erottaudutaan ja ollaan erilaisia kuin helsinkiläiset tai espoolaiset.

Jotkut taas eivät puhu niinkään vantaalaisuudesta, vaan korostavat puheissaan erityisesti omaa kaupunginsaansa.

Koetaan kotiseuturakkautta nimenomaan juuri sitä kaupunginosaa kohtaan, jossa oma koti ja lähielinpiiri on. Ja eri kaupunginosiahan Vantaalla on kaikkiaan 61 ja ne ovat keskenään hyvin erilaisia. Kaupunginosarakkautta täällä sykkii Korsosta Myrtsiin.

Myös kulttuuriympäristö on monikerroksinen ja muuttuva. Samalla paikalla on elänyt ihmisiä aiemmin ja tulee elämään myös tulevaisuudessa. Jatkumovahvistaa tunnettasiitä, että kuulumme juuri tähän paikkaan. Kaupungin identiteetti rakentuu rikkaista ja rakkaista kulttuuriympäristöistä, joita Vantaalla on yllin kyllin.

(Kerrostalot, ikkunoissa kuvat)

Tämä näyttely on yleisölle avoinna huomisen alkaen, aina koko seuraavan vuoden, vuoden 2021 loppuun saakka. Museoon ja näyttelyyn on aina ilmainen sisäänpääsy! Eli huomisen klo 11:sta alkaen, tervetuloa myös tänne paikan päälle!